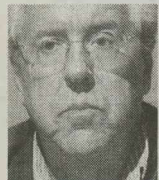

Το στοίχημα για την Κεντροαριστερά

Grexit. Δηλαδή έξοδος της Ελλάδας από το ευρώ και ενδεχομένως από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Μάθαμε τον νεολογισμό τα δύο προηγούμενα χρόνια, όταν ειδικοί και περιώνυμοι γκουρού προέβλεπαν ότι η Ελλάδα ετοιμαζόταν να γυρίσει στη δραχμή. Οι προβλέψεις διαψεύστηκαν και η Ελλάδα αντιμετώπισε μέχρι σήμερα επιτυχώς το δημοσιονομικό Grexit. Τώρα το Grexit ξαναπαρουσιάζεται στον διεθνή και τον εθνικό δημόσιο λόγο με νέα μορφή. Πολιτικό Grexit. Κι αν όχι Grexit, κράτος - παρίας εντός της ΕΕ. Κοντολογίς, έχει ανοίξει μια νέα κρίσιμη φάση όπου η δυνατότητα της Ελλάδας να παρακολουθήσει τις ευρωπαϊκές εξελίξεις εξαρτάται περισσότερο πια από την πολιτική.

Η οικονομία έχει δείξει τις βελτιώσεις αλλά και τα όριά της. Οι δημοσιονομικοί στόχοι επιτυγχάνονται με φοβερές θυσίες, αλλά οι μεταρρυθμίσεις δεν έχουν προχωρήσει ώστε να πούμε ότι έχουμε αποφύγει τον κίνδυνο. Η ύφεση έχει αρχίσει να ξεπερνιέται και η ανάκαμψη να φαίνεται στον ορίζοντα, αλλά η ανάπτυξη δεν έχει σταθερές βάσεις.

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΒΟΥΛΓΑΡΗ

Το Μνημόνιο τελειώνει, αλλά όχι η ανάγκη δανειοδότησης της χώρας με άλλη μορφή. Η πολιτική σταθερότητα είναι όρος εκ των ων ουκ άνευ για να συνεχίσει η βελτίωση. Ομως η πολιτική στασιμότητα είναι επικίνδυνη γιατί βελτώνει το κυβερνητικό έργο και αυξάνει τη κοινωνική σύγχυση. Πόσω μάλλον που η κοινωνία δείχνει τις δικές της αμφισβησίες. Οργή για το παρελθόν μαζί με την αναπόληση της χαμένης ευημερίας, φόβος για το μέλλον, αμφιβολία για τον ΣΥΡΙΖΑ, ο οποίος διαφορετικά θα είχε φτάσει το 50% με τόσο ευνοϊκές για αντιπολίτευση συνθήκες. Παράλληλα εξαπλώνεται το κοινωνικό αίτημα για την ανανέωση της πολιτικής και του πολιτικού προσωπικού, σαν να θέλει να δείξει πόσο επιφανειακό και ασταθές είναι το κομματικό σκηνικό που προέκυψε από τις εκλογές του 2012.

Tην ίδια ώρα, η μοναχικότητα της Ελλάδας στον ευρύτερο χώρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας ξανατονίζεται και πάλι, όπως συνέβαινε στην αρχή της κρίσης της ευρωζώνης το 2010. Μετά το τσουνάμι του 2011-12, που συμπάρεσε λίγο - πολύ όλες τις χώρες της περιοχής, η κατάσταση αρχίζει να κινείται με διαφορετικές ταχύτητες. Η Ιρλανδία βγήκε από το Μνημόνιο, η Πορτογαλία προσπαθεί να βγει στα μέσα του 2014, ενώ τα επιτόκια της Ισπανίας και της Ιταλίας έχουν γυρίσει σε χαμηλά επίπεδα. Η Ελλάδα φαντάζει και πάλι ως ιδιαίτερη περίπτωση που χρήζει ειδικής μεταχείρισης και ιδιαίτερης προσοχής. Η αντιμετώπιση της χώρας μας από τους διεθνείς παράγοντες και τις διεθνείς αγορές διαμορφώνεται υπό αυτή την οπτική. Κατ' αρχάς, γιατί οι δανειστές ενδιαφέρονται να μη χάσουν τα λεφτά

που ήδη έχουν βάλει ή αυτά που θα βάλουν στο μέλλον. Επιδιώκουν έτσι να καταστήσουν δεσμευτικό το πλαίσιο των πολιτικών που θα εφαρμοστούν, οποιοδήποτε κόμμα ή συμμαχία κομμάτων βρεθεί στην κυβέρνηση.

Επιπλέον, όμως, οι διαδικασίες ενοποίησης που έχουν τεθεί στην ευρωπαϊκή ατζέντα απαιτούν όλο και περισσότερο όχι απλώς μια πειθαρχία σε δείκτες αριθμητικούς ή άλλους, αλλά μια πιο στέρεη συναντίληψη στη λειτουργία των θεσμών και τη διαμόρφωση των δημόσιων πολιτικών. Βεβαίως, οι εθνικές και ιδεολογικοπολιτικές συ-

“

Υπάρχει ένας «ευρωπαϊκός κανόνας» έναντι του οποίου η Ελλάδα προσλαμβάνεται και πάλι ως εξαίρεση ή αποκλίνουσα περίπτωση. Δεν πρόκειται για θετική διαφορετικότητα που θα αμφισβητούσε τις κακές όψεις της «Ευρώπης», αλλά για την υστέρηση της ποιότητας των ελληνικών κρατικών θεσμών

γκρούσεις συνεχίζονται, οι αποκλίσεις μεταξύ Βορρά και Νότου καλά κρατούν, αλλά στο βάθος υπάρχει ένας ορισμένος «ευρωπαϊκός κανόνας» έναντι του οποίου η Ελλάδα προσλαμβάνεται και πάλι ως εξαίρεση ή αποκλίνουσα περίπτωση. Δεν πρόκειται για θετική διαφορετικότητα που θα αμφισβητούσε τις κακές όψεις της «Ευρώπης», αλλά για την υστέρηση της ποιότητας των ελληνικών κρατικών θεσμών, του φορολογικού συστήματος κ.λπ. από αυτόν τον «ευρωπαϊκό κανόνα». Έτσι το πρόβλημα, και για τους ξένους και για εμάς, τίθεται με πιο δομικούς όρους. Δεν αφορά πλέον την «εγγύηση» που μπορεί να δώσει για την πορεία της χώρας ένα μεμονωμένο κόμμα ή μια κυβερνητική συμμαχία κομμάτων, ούτε η «συνυπογραφή» των συμφωνιών από τους σημαίνοντες πολιτικούς ηγέτες. Η Ελλάδα καλείται να αποφασίσει, και αν αποφασίσει να αποδείξει ότι μπορεί, να συγκλίνει «συστημικά», δηλαδή σφαιρικότερα και σταθερότερα, στον υπάρχοντα «ευρωπαϊκό κανόνα». Όλες οι εκλογικές αναμετρήσεις και όλες οι δημοσκοπήσεις έχουν δείξει ότι η μεγάλη πλειονότητα θέλει. Το ζήτημα είναι αν μπορεί. Και στη σημερινή μεταίχμια κατάσταση, αυτό εξαρτάται πρωτίστως από το πολιτικό σύστημα.

Αν ανατρέξουμε στο παρελθόν, θα δούμε ίσως ότι αυτό δεν είναι ενθαρρυντικό γιατί οι περισσότερες εθνικές περιπέτειες προήλθαν από την αποτυχία πολιτικής διαχείρισης των κρίσεων.

Και η πρόσφατη εμπειρία της κρίσης έδειξε να επαναλαμβάνει το κακό παρελθόν. Το ελληνικό πολιτικό σύστημα στάθηκε ιδιαίτερα ανεπαρκές. Υπάρχουν βεβαίως ελαφρυντικά. Η ελληνική κρίση ήταν βαρύτερη, ενώ είχε προηγηθεί το 1995-2007 ένας μακρύς κύκλος ανάπτυξης και βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου. Η πτώση θα ήταν έτσι και αλλιώς απότομη, αλλά το πολιτικό σύστημα αντί να πιλοτάρει την αναγκαστική προοίωση άφησε το σκάφος σε ελεύθερη πτώση.

Kαι σήμερα, όμως, το κομματικό σύστημα αποτελεί παράγοντα απόκλισης της Ελλάδας και απειλή για πιθανό πολιτικό Grexit. Το κατεξοχήν πρόβλημα είναι οι πρωταγωνιστές του και ο μεταξύ τους ανταγωνισμός. Ο μικρός δικομματισμός ΝΔ - ΣΥΡΙΖΑ φέρει τα όσα και περισσότερο κατά τρόπο αυτιστικό, εκβιάζει την υποστήριξη της κοινωνίας μέσω του εκλογικού νόμου παρά κερδίζει αυθεντική συναίνεση. Η ΝΔ αυτοπροβάλλεται ως εγγυητής της παραμονής της χώρας στην Ευρώπη, αλλά ταυτόχρονα είναι δεμένη στις παλαιοκομματικές πελατειακές πρακτικές και τον πολιτισμικό συντηρητισμό. Ο ΣΥΡΙΖΑ είχε θέσει στον εαυτό του τον στόχο της «βίαιης ωρίμασης», της γρήγορης δηλαδή εξέλιξής του σε υπεύθυνο κόμμα εξουσίας. Χρειάστηκε τρία χρόνια για να παραδεχτεί ο αρχηγός του ότι η φυγή από το ευρώ θα είναι καταστροφή και άλλα τόσα για να υπαινιχθεί ότι η έννοια «επαχθές χρέος» δεν έχει καμία εφαρμογή στην περίπτωση της Ελλάδας. Αλλά και αυτές οι διορθώσεις πορείας που γίνονται με σκουνητές κάθε τόσο στο τιμόνι ξεσηκώνουν έντονες εσωκομματικές συγκρούσεις. Δύσκολο όλο αυτό να θεωρηθεί «βίαιη ωρίμαση». Αντιθέτως, η έλλειψη προετοιμασίας να αναλάβει πειστικά κυβερνητικές ευθύνες τροφοδοτεί ήδη την πολιτική αστάθεια και αύριο κινδυνεύει να εξελιχθεί σε «πολιτικό ατύχημα» για τη χώρα.

Σε αυτό το ανησυχητικό σκηνικό προστίθεται η συρρίκνωση του ευρύτερου κεντροαριστερού χώρου. Αν η καθοδική πορεία επαληθευτεί εκλογικά, οι επιπτώσεις στην πολιτική σταθερότητα της χώρας θα είναι άμεσες. Το γεγονός όμως δεν έχει παρακινήσει όσο θα έπρεπε τις δυνάμεις και τα στελέχη του χώρου. Γι' αυτό ανθούν οι καθυστερήσεις, οι λογικές μικρομάγαζος και οι προσωπικές διαδρομές, την ώρα που η δημιουργία της Δημοκρατικής Προοδευτικής Παράταξης ως κοινού σπιτιού όλων απαιτεί αποφασιστικότητα, διορατικότητα και ταχύτητα. Η δημιουργία και η ισχυροποίησή της θα δώσει το έναυσμα σε αλυσιδωτές ανακατατάξεις. Το στοίχημα είναι να κερδίσει μεσοπρόθεσμα η μεταρρυθμιστική, φιλοευρωπαϊκή Κεντροαριστερά την ηγεμονία έναντι του αριστερού λαϊκισμού και του δεξιού συντηρητισμού. Και να επιβάλει αυτή τη φιλοσοφία στα κυβερνητικά σχήματα που θα μετέχει.

Θα ήταν μια εξέλιξη που θα εξασφάλιζε τη δομική πολιτική σύγκλιση του ελληνικού κράτους στον «ευρωπαϊκό κανόνα» και θα δημιουργούσε τους καλύτερους όρους για την επάνοδο σε έναν μακρύ κύκλο ανάπτυξης.

Ο Γιάννης Βουλγαρίδης είναι καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας του Πανεπιστημίου Πανεπιστημίου

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ

ΤΟΥ Δ. ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ο χορός των τεράτων

ΤΕΛΙΚΑ πού βρίσκεται η μεγαλύτερη αντίσταση στο Μνημόνιο; Ποιος εμποδίζει την εφαρμογή της οικονομικής πολιτικής που έχει συμφωνηθεί από το 2010 με τους δανειστές της χώρας; Μήπως είναι οι διαδηλωτές στο πεζοδρόμιο; Μα αυτοί δεν φαίνονται πουθενά: οι πλατείες είναι έρημες. Μήπως είναι η αντιπολίτευση; Μα αυτή δεν έχει ανατρέψει κανένα μέτρο και δεν έχει αποτρέψει καμία ρύθμιση. Μήπως είναι οι βουλευτές της συμπολίτευσης που δεν υποστηρίζουν το πρόγραμμά της; Μα κι αυτοί δεν έχουν αφήσει προϋπολογισμό ή νομοσχέδιο που δεν έχουν ψηφίσει - έστω κι αν κάποιοι έχουν, από καιρό σε καιρό, πετάξει την πετσέτα ή διαγραφεί. Αφήστε που για τα πιο δύσκολα υπάρχει πάντα η λύση των Πράξεων Νομοθετικού Περιεχομένου...

***

ΣΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, ο μεγάλος αντίπαλος του Μνημονίου είναι το ελληνικό κράτος. Είναι ένας αγώνας σκληρός και αδυσώπητος ανάμεσα σε δύο τέρατα εφάμιλλα των πιο τρομακτικών ταπεινών επιστημονικής φαντασίας. Κάτι σαν Πρέντατορ εναντίον Αλιεν. Το Μνημόνιο επιτίθεται - αλλά το κράτος αντέχει. Περικοπές μισθών - εντάξει. Η μείωση όμως προσωπικού - που βαφτίστηκε κινητικότητα και διαθεσιμότητα - είναι κάτι που διαρκώς αναστέλλεται. Το ίδιο και να μπει γερό μαχαίρι σε οργανισμούς, νοσοκομεία, πανεπιστήμια και άλλα ευαγή ιδρύματα - δηλαδή να μειωθεί ο αριθμός τους. Το κράτος είναι πολυπλόκαμο τέρας και υπερασπίζεται με λύσσα ακόμη και τα πιο λεπτοκαμωμένα άκρα του απέναντι στα νύχια του Μνημονίου. Ειρήσθω εν παρόδω ότι διαδοχικές κυβερνήσεις από το 2010 δεν έχουν τολμήσει να μπουν ανάμεσα στα δύο τέρατα. Φοβούνται ότι το Μνημόνιο δεν θα τις υπερασπίσει και ότι το κράτος θα τις κατασπαράξει.

***

ΥΠΟΤΙΘΕΤΑΙ ότι το κράτος ήταν σε άμυνα. Για πρώτη φορά όμως περνάει στην επίθεση. Πρόκειται για την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας που ακυρώνει τις περικοπές στις αμοιβές των ενστόλων από το 2012 και μετά, με την αιτιολογία ότι είναι αντισυνταγματικές. Μην μπερδεύεστε από τη διάκριση των εξουσιών. Και οι δικαστές είναι κρατικοί λειτουργοί. Και μάλιστα κρατικοί λειτουργοί με εξουσία. Η απόφαση του ΣτΕ εκφράζει την εξέγερση - ή, αν θέλετε, την αντεπανάσταση ή την απειθαρχία του κράτους. Που για πρώτη φορά καταφέρνει ένα χτύπημα κατά του Μνημονίου - κοντά 1 δισ. είναι η ζημιά. Βεβαίως, το κράτος ξέρει τα όριά του. Η απόφαση δεν επεκτείνεται γενικώς. Έχει όμως τη συμβολική σημασία της. Πόσω μάλλον που είναι μια περίοδος κατά την οποία οι δικαστές αλωνίζουν γενικώς και τα έχουν βάλει με το πολιτικό σύστημα που βρίσκεται ανάμεσα στο κράτος και το Μνημόνιο.

***

ΜΕΧΡΙ ΠΡΟΤΙΝΟΣ το κράτος εμφανιζόταν ανθεκτικό. Και δεν ήταν καθόλου διατεθειμένο να μικρύνει, να αλλάξει και να υποταγεί. Διατηρούσε τις λειτουργίες και τις αρμοδιότητές του. Τώρα, πέντε χρόνια αφού ξεκίνησε η μονομαχία με το Μνημόνιο, το κράτος αντεπιτίθεται - διά των δικαστών.